

REDE LUCENSE DE VOLUNTARIADO «ENREDANDO TECIDO SOCIAL»

Eloína Ingerto López, Tania Cobas González e Carla Carballeira Fernández

Premio modalidade Boa Práctica

Cidade de Lugo. Setembro 2007 a decembro 2015.

RESUMO

A Rede Lucense de Voluntariado ten orixe no ano 2007, froito dunha iniciativa persoal á que se foron sumando e incluíndo dez persoas máis en representación de diferentes entidades sociais e cunha meta común: darlle resposta á necesidade de impulsar e promover o voluntariado organizado na cidade de Lugo. Iniciase así unha idea de colaboración e de cooperación entre as entidades que a integran, formulando a rede como un sistema de organización aberto, como un espazo de comunicación, cunha estrutura que favoreza a participación dun xeito igualitario e enriquecedor.

Na meta hai unha crenza firme no voluntariado como peza fundamental dunha sociedade inclusiva baseada na solidariedade e na participación activa da cidadanía. Enmarcada nos programas e servizos que desenvolven as entidades sociais e que contribúen á mellora da calidade de vida das persoas destinatarias destes, e a de xerar valores solidarios e altruístas na sociedade cunha responsabilidade compartida na construción dun mundo máis xusto para todas e todos.

Esta experiencia ten percorrido no tempo, que a consolida como unha referencia de labor profesional e traballo coordinado no eido social.

PALABRAS CHAVE

Rede, voluntariado, comunidade, Lugo, participación.

RESUMEN

La Red Lucense de Voluntariado tiene su origen en el año 2007, fruto de una iniciativa personal a la que se fueron sumando e incluyendo diez personas más en representación de diferentes entidades sociales y con una meta común: dar respuestas a la necesidad de impulsar y promocionar el

voluntariado organizado en la ciudad de Lugo. Se inicia así una idea de colaboración y de cooperación entre las entidades que la integran, planteando la red como un sistema de organización abierto, como un espacio de comunicación con una estructura que favorezca la participación de una forma igualitaria y enriquecedora.

En la meta hay una creencia firme en el voluntariado como pieza fundamental de una sociedad inclusiva basada en la solidaridad y en la participación activa de la ciudadanía. Enmarcada en los programas y servicios que desarrollan las entidades sociales y que contribuyan a la mejora de la calidad de vida de las personas destinatarias de las mismas, y a generar valores solidarios y altruistas en la sociedad con una responsabilidad compartida en la construcción de un mundo más justo para todas e todos.

Esta experiencia ten recorrido en el tiempo, que la consolida como una referencia de labor profesional y de trabajo coordinado en el ámbito social.

PALABRAS CLAVE

Red, voluntariado, comunidad, Lugo, participación.

ABSTRACT

The Lucense's Volunteering Network was created in 2007. It started as a individual initiative, and it then expanded as ten people joined, each person representing a different social entity. They all had a common goal: to meet the need for boosting and promoting organised volunteering in the city of Lugo. It shaped collaboration and cooperation amongst the organisations that integrate the net, which is understood as an open system and a means of communication with a structure that promotes equal and enriching participation.

The vision lays on a strong belief that volunteering is an essential part of an inclusive society based on the solidarity and active involvement of citizens. This goal is underpinned by the programmes and services that the social associations run, which contribute to a better quality of life for the needed people. It also instils the values of solidarity and altruism in society, with a shared responsibility of making a fairer world for everyone.

This network has been running for several years now, and it is a reference for professional and coordinated work in the social field.

KEYWORDS

Networking, volunteering, community, Lugo, participation.

INTRODUCCIÓN/FUNDAMENTACIÓN

A Rede Lucense de Voluntariado (ReLuVol) ten como punto de partida a crenza e a convicción do traballo en rede como instrumento de intervención e de organización grupal, fundamentado na colaboración, o intercambio, e a participación entre varias entidades-persoas que se unen por unha causa común, neste caso: a promoción do voluntariado como xeito de participación social e compromiso solidario.

Iniciar un traballo en rede require de establecer contactos e vínculos con aqueles axentes que teñan intereses e necesidades comúns, organizándose de xeito coordinado e conxunto que permitirá resolver dificultades, incidir na consecución de cambios e acadar melloras compartidas.

«De alguna manera, las redes implican un desafío a la estructura piramidal, vertical, de la organización social y proponen una alternativa a esta forma de organización que pueda hacer frente a las situaciones de fragmentación y desarticulación que se vive en la actualidad» (Rizo, 2006).

Ao mesmo tempo ten que darse un aspecto diferencial e motivador, entre as organizacións e as persoas que se incorporen á rede, así como no propio contido de traballo. Falamos da organización entre persoas que inician un camiño conxunto e que se irá fortalecendo na medida en que se van tecendo relacións persoais, confianza e coñecemento entre os e as súas integrantes, así como se vai acadando o para que, que deu orixe á rede. Isto último impulsa o crecemento e dálle sentido a esta.

No inicio de creación da rede detectouse a necesidade de impulsar e promover o voluntariado organizado na cidade de Lugo, e de facelo dun xeito común para chegar a onde non poderíamos de forma illada. O alcance da actuación sería local, producindo unha maior aproximación á realidade do contorno.

A rede como instrumento de acción implicou un traballo previo de identificación de necesidades no que se detectaron aspectos comúns:

- Non se impulsaba o compromiso social entre a cidadanía.
- Non se reivindicaba o papel protagonista do voluntariado na cidade.
- Escasa coordinación entre entidades locais.
- As diferentes administracións non se implicaban nestas iniciativas.
- Non se celebraba o Día Internacional do Voluntariado (DIV): recoñecemento da acción voluntaria.
- Podíamos axudarnos e axudar.

- Percepcións individuais que nun momento determinado pasan a ser compartidas: tíñase un reto común.

A partir de aquí fóronse dando pasos na estrutura organizativa:

- Establecendo regras básicas de participación.
- Definición do proceso de toma de decisións.

Plan de acción e comunicación:

- A esencia e valores do grupo no inicio: o compromiso, a comunicación e o liderado compartido... perduran na actualidade como sinal de identidade.

Os obxectivos operativos dos primeiros encontros de traballo foron:

- Traballar en común co motivo do Día Internacional do Voluntariado (2007).
- Facer visible o traballo das entidades no campo da infancia e o voluntariado.
- Ao mesmo tempo iniciábase o traballo en rede e nace o debate e reflexión sobre a posibilidade de crear unha plataforma de voluntariado local, de xeito que esta iniciativa non sexa unicamente con motivo do día internacional do voluntariado.

Polo tanto, era necesario fortalecer o espírito do traballo en rede, invitando a outras entidades a unirse ao grupo, integrando neste proxecto non só as que traballan no campo da infancia e a xuventude. Dende entón comezouse un traballo coordinado, enriquecido no seu desenvolvemento e que segue en constante movemento e construción.

No marco deste enfoque de traballo en rede e de participación comunitaria, ocupa un lugar destacable a participación das/dos profesionais, a entidade e as persoas voluntarias. Enredando estes elementos tecemos accións, humanízase o ámbito de traballo e sumamos espazos onde actuar, entendendo que nada mellora se non se actúa.

«Un buen profesional, una persona competente, vale tanto por lo que ‘sabe’, como por las ‘relaciones’ que tiene. Una cosa sin la otra pueden funcionar aisladamente más o menos de manera eficaz, durante más o menos tiempo, pero su combinación aumenta el potencial personal, el impacto y la proyección social» (Dorado, 2006).

OBXECTIVOS

- Fomentar o valor do voluntariado como unha forma de expresión da participación de toda a cidadanía.

- Reforzar a coordinación e a comunicación entre as entidades.
- Intercambiar boas prácticas e asesorar a outras entidades que queiran desenvolver accións de voluntariado.
- Fomentar a innovación e a calidade na acción voluntaria.
- Incidir no desenvolvemento e impulso das políticas públicas en materia de voluntariado.
- Sensibilizar e recoñecer o labor das persoas voluntarias a través da celebración do Día Internacional do Voluntariado.
- Crear e consolidar procesos de traballo en rede e espazos de encontro que permitan o desenvolvemento do tecido asociativo e voluntario.

PERSOAS DESTINATARIAS

- As persoas voluntarias.
- As persoas destinatarias das entidades que integran a rede.
- Tecido asociativo e social da cidade de Lugo.
- A cidadanía en xeral de Lugo.

METODOLOXÍA

A metodoloxía empregada basease no traballo en equipo e a participación, dentro dun marco de confianza e respecto á autonomía individual. Durante o ano 2010 e 2011, estívose a traballar no desenvolvemento dunhas bases que recolleron un sentir común e de organización que marcarán o ritmo de traballo nos vindeiros anos.

A rede carece de personalidade xurídica propia e, polo tanto, de órganos de administración, representación, estatutos e orzamento. Está formada por entidades que teñen a condición de membros de pleno dereito. Aquelas outras que se atopan no proceso de adhesión reciben un estatus especial de entidades observadoras. Transcorridos 6 meses poderán participar na Comisión plenaria como membros de pleno dereito.

A rede pode compartir obxectivos comúns con outras entidades coas que establece unha colaboración de carácter puntual sen que formen parte desta. Estas entidades reciben o nome de colaboradoras.

O funcionamento que se estableceu foi mediante comisións:

- Comisión plenaria
- Comisións de traballo
- Comisión delegada

A Comisión plenaria é o órgano de funcionamento da Rede Lucense de Voluntariado, na que teñen o dereito e a obriga de participar todas as entidades membros da rede.

A Comisión delegada é o órgano que realiza funcións encomendadas pola Comisión plenaria, especialmente aquelas que polo seu carácter urxente precisen resolverse con celeridade. A súa finalidade é de carácter operativo e deberá contar cun mínimo de catro membros.

A Comisión de traballo é o órgano responsable da preparación dos asuntos específicos que deben tratarse nas reunións da Comisión plenaria.

Así mesmo, establécese unha Comisión de comunicación que é a encargada da execución da estratexia de comunicación. A súa composición é de tres persoas designadas pola Comisión plenaria que se renovarán de forma anual.

As entidades membros da ReLuVol deberán estar legalmente constituídas e desenvolver un proxecto de voluntariado en Lugo, ou estar en disposición de levalo a cabo durante o tempo que dure o proceso de adhesión á rede.

O proceso comeza coa presentación da solicitude na Comisión delegada da Rede. A nova entidade debe realizar por escrito a manifestación de interese, indicará o nome das dúas entidades que actuarán como avais e facilitará o apoio e asesoramento.

Para poder levar a cabo o traballo descrito anteriormente, a rede utiliza diferentes ferramentas de traballo:

- A creación dunha conta de correo electrónico común, redelucensedevoluntariado@gmail.com. Esta conta emprégase para a comunicación e a difusión das accións da rede.
- A creación dun grupo de traballo en liña, a través das ferramentas dispoñibles en google: google groups e google drive, co fin de compartir documentos de traballo e arquivos comúns.

DESCRIPCIÓN

As accións desenvoltas estrutúranse en diferentes liñas de actuación e tempo, como detallamos a continuación:

ACTIVIDADES DE SENSIBILIZACIÓN E PROMOCIÓN

Dende o ano 2007 a ReLuVol, no seu propósito de achegar o voluntariado á cidadanía, toma como eixe de partida a celebración do **Día Internacional do Voluntariado** para o Desenvolvemento Económico e Social,

que foi **decretado pola Asemblea Xeral das Nacións Unidas** o 17 de decembro de 1985. Dende entón, os gobernos, o sistema de Nacións Unidas e as organizacións civís únense aos voluntarios/as de todo o mundo para celebrar este día, o **5 de decembro**.

A continuación expónse o desenvolvemento das distintas actuacións ao longo destes 9 anos da ReLuVol con motivo desta celebración, así como doutras actividades de sensibilización e promoción, con afán visibilizador da solidariedade e dos valores sociais:

ANO 2007. Día Internacional do Voluntariado.

Baixo este título, aínda non tendo unha visión tan ampla de rede, si nos unía a inxerencia sensibilizadora e de iniciativa común, polo que entre oito entidades (Fundación Secretariado Gitano, Asociación Valponasca, Cáritas Diocesana, USC, Aspnaís, Fundación JuanSoñador, Asociación Xuvenil Ateibo e Asociación de Mulleres Separadas e Divorciadas de Lugo) se fixo esta primeira acción conxunta.

Os actos deste día:

- Mesa redonda coa participación da escritora e fundadora da ONG de cooperación internacional, Implicadas no Desenvolvemento, María Reimóndez, «Voluntariado local de diversos ámbitos sociais».
- Concerto do grupo Stranniki. Formación multicultural que fai honor ao seu nome «Trotamundos».
- Exposición «Voluntariado lucense en imaxes».

A celebración tivo lugar no Club Cultural Babel de Lugo. O éxito foi rotundo tanto na participación (aforo completo de 250 persoas aproximadamente) como na implicación das persoas nas actividades programadas.

Sen contar con recursos económicos, solicitouse unha pequena partida orzamentaria á Subdirección Xeral de Solidariedade da Xunta, responsable das políticas nesta área, para o deseño e impresións de carteis, así como para o pagamento dos músicos e gastos relacionados co relatorio e coas exposicións.

ANO 2008. «O voluntariado, unha práctica saudable».

Un ano despois a ReLuVol medra e faíno con conciencia de continuidade e fortalecemento do traballo en rede. Neste ano está integrada xa por once entidades de Lugo que desenvolven accións no eido social e do voluntariado (Fundación Secretariado Xitano, Asociación Valponasca, Cáritas Diocesana Lugo, Universidade de Santiago de Compostela, Aspnaís, Fundación JuanSoñador, Asociación Xuvenil Ateibo, Auxilia Lugo, Down Lugo, Cogami Lugo e Xaquedrum). Ao longo deste ano, ademais de preparar unha acción

sensibilizadora máis esixente, seguíronse mantendo reunións mensuais de traballo técnico e reflexivo co obxectivo de elaborar as bases de organización da rede, coa intención de incorporar máis entidades ao longo dos vindeiros anos.

Na organización dos actos do Día Internacional do Voluntariado (en adiante DIV), fíxose un chamamento á cidadanía en xeral, ás entidades, aos voluntarios e voluntarias, e, saíndo a rúa baixo o lema «O voluntariado, unha práctica saudable» coa compañía do grupo de **Teatro Upiaska da USC**, animáronse as rúas para facer chegar a mensaxe deste día, sensibilizando sobre a idea de dar de corazón, de recibir, de facer práctica do voluntariado como un xeito de dar froito ao valor da solidariedade e contribuír na mellora da sociedade.

Coa disposición dunha carpa na Praza Maior creouse unha exposición do labor do voluntariado nas diferentes entidades que conforman a rede, para deixar testemuña do labor e da riqueza que achegan á mellora da calidade de vida de colectivos en desvantaxe social.

Contamos co apoio económico da Dirección Xeral de Xuventude e Solidariedade da Vicepresidencia da Igualdade e do Benestar, a Concellería de Muller Benestar Social do Concello de Lugo, a Deputación Provincial de Lugo e a **Fundación Tic**, para a gravación e difusión da xornada.

Ese mesmo ano colaborouse na organización do relatorio, dentro do Programa ConversasCon, que levou a cabo a Dirección Xeral de Xuventude e Solidariedade, Vicepresidencia da Igualdade e do Benestar:

Conversas con Enrique Martínez Reguera «40 anos de percorrido con mozos e mozas en desvantaxe social» dentro do ciclo de ConversasCon. 24 de marzo 2008. Fundación Obra Social Caixagalicia. Colaboración na organización.

ANO 2009. «Construíndo redes solidarias».

Este ano, con motivo da celebración do DIV, organizáronse unha serie de charlas de sensibilización social e experiencias persoais, solicitando de novo a colaboración dos organismos públicos que teñen responsabilidades en materia de voluntariado, a Xunta de Galicia e o Concello de Lugo.

- Joaquín Mendoza, médico e colaborador de Cirujanos del Mundo.
- Aquilino González, voluntario na Asociación Lucense de Axuda a Enfermos Mentais.
- Raúl Asegurado, de Banca Ética.
- Animación teatral, amenizada polo grupo Hipócrita Teatro.

A participación na celebración, que se fixo a tarde do 4 de decembro no Centro Social Uxío Novoneyra de Lugo, contou con numerosas persoas, tanto das distintas entidades participantes, como do voluntariado e da cidadanía en xeral.

Outro ano máis, volveuse colaborar na organización do Programa ConversasCon e outras actividades de sensibilización social:

Conversas con Jaime Funes Arteaga «*Ser neno, ser adolescente e atopar un lugar no mundo adulto*».

A xornada contou tamén cun contacontos a cargo de Cucarandainas e a Exposición fotográfica «*La mirada también habla*» da Fundación JuanSoñador. 1 de abril de 2009. Centro Lug II.

ANO 2010. «Unindo redes solidarias».

Con motivo da celebración do DIV, persoas integrantes de todas as entidades da rede, tanto técnicos como cargos directivos, representantes políticos, persoas voluntarias, persoas destinatarias das entidades e público alí presente puideron escoitar a lectura do manifesto do voluntariado, feito que permitiu seguir unindo redes solidarias. O acto tivo lugar na Praza Maior e congregou un público reducido pero moi atento, chamando a atención dos viandantes que se paraban a informarse da dita lectura. Un momento de unión, colaboración, solidariedade e traballo en rede, representándose alí os valores que impulsan o traballo da ReLuVol.

ANO 2011. Ano Europeo do Voluntariado.

Este ano, conmemorouse o Ano Europeo do Voluntariado, polo que se levaron a cabo unha variedade de accións de sensibilización durante ao do ano.

Con respecto a celebración do Día Internacional do Voluntariado, traballouse na difusión dos valores de respecto á diversidade, convivencia e cooperación, para avanzar na construción dunha sociedade solidaria na que conviven persoas con diferentes capacidades. A través da dinamización de varios talleres na rúa nos que se fixo uso de material reciclado, un circuito en cadeira de rodas e actividades de deporte adaptado. Para rematar, contouse cunha representación teatral a cargo do grupo Down Lugo no salón de actos de NovacaixaGalicia, baixo o título *El club de la comedia vial*.

A asistencia de persoas, tanto das entidades, como do voluntariado e da cidadanía en xeral, fixeron que a capacidade do salón estivese completa. Contouse coa colaboración das distintas administracións locais (concello e deputación), a Xunta de Galicia e as colaboracións especiais da Fundación TIC e de NovaCaixaGalicia.

A maiores da celebración do DIV, a rede colaborou na promoción e sensibilización do voluntariado a través de diferentes accións co Concello de Lugo:

- Participación nas xornadas do Ano Europeo do Voluntariado do Concello de Lugo, baixo o título EU-VoL. Proxecto para fortalecer a participación nos programas das entidades de acción voluntaria en Lugo no ano Europeo do Voluntariado (2011).
- Asistencia técnica coa Área de Participación Cidadá para a elaboración da axenda 2011 do Concello de Lugo sobre o voluntariado e as entidades da cidade que desenvolven proxectos de acción voluntaria.

Acto de sinatura do protocolo de colaboración da Rede Lucense de Voluntariado.

No mes de setembro, tivo lugar na Vicerreitoría de Coordinación e Planificación do Campus de Lugo un acto onde se asinou o protocolo de colaboración que formalizou publicamente a creación da rede, por parte dos representantes das entidades que a constitúen. Este acto enmarcouse dentro do programa de actividades conmemorativas do Ano Europeo do Voluntariado e supuxo unha porta aberta para a adhesión doutras entidades de acción voluntaria en Lugo.

Esta data foi moi importante como punto de inflexión no devir da ReLuVol, así como o seu recoñecemento e lexitimación do traballo en equipo.

ANO 2012. «Voluntariado en positivo».

Este ano organizouse co motivo do DIV unha serie de relatorios con relación á acción voluntaria, na Biblioteca Nodal de Lugo. Contouse coa participación de:

- Xosé Cuns Traba, co relatorio «A análise do terceiro sector».
- Iago Pérez Santalla, co relatorio «O límite da achega mutua».

Foi un espazo de participación mutua e moi enriquecedor pola calidade dos relatores. Permittiunos abrir unha ventá á análise da situación, a ver como un sector pode ter tanta influencia sobre a sociedade e como a situación económica inflúe sobre el.

Facendo referencia a unha nota de prensa local titulada «Voluntad sin límites», a ReLuVol quixo resaltar que nun momento de crise como o que se estaba a vivir o papel do voluntariado debía facerse máis presente na sociedade, como unha resposta conxunta ás necesidades da sociedade e dos colectivos mais desfavorecidos. Despois de escoitar a estas dúas persoas tan experimentadas na materia, fíxose un debate aberto no que se analizaron as experiencias e os desafíos do presente e do futuro.

ANO 2013. «Tómalle o gusto ao voluntariado».

Neste ano pretendeuse darlle visibilidade á tarefa de voluntariado que realizan millóns de persoas en España en todos aqueles recursos onde se fai

necesario actuar ante a desigualdade, así como sensibilizar e promover que moitas máis persoas se unan neste labor.

Organizouse un Photocall de mensaxes solidarios na rúa e posteriormente un contacontos nun centro de convivencia da cidade, cunha chocolatada final que permitía quentarnos e repousar todo o adquirido na xornada.

O acto tivo lugar en 2 escenarios diferentes, diante do concello na parte de visibilizar e compartir coa cidadanía e nun centro de convivencia, nun día fresco pero que nos permitiu reivindicar a través de varias canles a importancia do voluntariado e de tomarlle o gusto.

Contamos co apoio de Concello de Lugo.

ANO 2014. «Froito da solidariedade. Éche outro conto!».

Neste ano pretendeuse poñer en valor a solidariedade que nos transmiten todas as persoas que nos acompañan no labor voluntario, que dedican o seu tempo e empeño en facer unha sociedade mellor, sen contos, real. Elaborouse unha peza colectiva froito da suma de moitos valores: cooperación, respecto á diversidade, respecto interxeracional, equidade, xustiza e voluntariado.

Esta iniciativa contou coa participación da Rede Museística de Lugo, o que permitiu abrir un espazo cultural e de todos, e que a solidariedade fluíse por todos os seus recunchos. A participación foi moi numerosa e case todos os participantes puideron elaborar e decorar follas que despois colgaban de varias árbores, ademais de redactar palabras ou frases que para eles representasen este ano como persoas voluntarias e ou como receptores da dita axuda. Tamén houbo diversos xogos que traballaban os valores e unha representación do Espazo de Danza da Universidade, que congregou a un público numerosísimo e animado. Como é habitual ao final fíxose a lectura do manifesto.

ANO 2015. «Emprende a túa viaxe».

Este ano a ReLuVol propúxose ampliar a súas actuacións a través de accións formativas de sensibilización e co gallo diso emprendeu unha viaxe cara a novos horizontes. Como non podía ser menos, a viaxe fixérona todas as persoas voluntarias durante o ano e tamén a través do propio día. Este centrouse nunha xornada lúdica e de sensibilización que tivo lugar o día 4 de decembro na Praza Maior. Desenvolvéronse diferentes actividades por parte das entidades que integran a rede:

- Obradoiro de elaboración de chapas, onde cada persoa deu carta libre a súa imaxinación e creatividade.
- Photocall, coa colaboración da fotógrafa Alba Valiño, elaborado con globos de diversas cores, que tivo gran impacto visual e atraeu a numeroso público, e serviron de marcos para fotografarse.

- Actuacións de baile de grupos de dúas entidades que compoñen a rede, que coa música e o movemento completaron a xornada.

Neste día quíxose destacar o valor da solidariedade, como contrapunto ao individualismo que nos rodea, para os que quixeron sumarse a descubrir, sentir e ilusionarse. Unha viaxe compartida que transforma, segundo se transmitía a través da lectura do manifesto. Esta celebración organizada pola ReLuVol dirixiuse a técnicos de entidades, persoas voluntarias, representantes das administracións, destinatarios dos proxectos e a cidadanía en xeral.

Talleres de sensibilización no ámbito educativo.

Durante o ano 2015, unha das actividades deseñadas no Plan de Acción da ReLuVol, foi a elaboración dun obradoiro de sensibilización dirixido ao alumnado dos ciclos de formación profesional co obxectivo de difundir os valores da acción voluntaria como motor de cambio social e como un recurso ao alcance de calquera, capaz de xerar ilusión para a construción dunha sociedade máis xusta, empática e solidaria.

Fixéronse os contactos oportunos para formar parte do programa do curso 2015/2016, concretamente en varios ciclos dun centro de formación profesional de Lugo. O persoal técnico das entidades serán os responsables da súa difusión.

ACTIVIDADES FORMATIVAS

As actividades de sensibilización complementáronse con actividades formativas que enriqueceron o labor das persoas voluntarias e profesionais que traballan con elas. Dentro das actividades formativas cabe destacar:

- «Unidos no ciberespacio», para a creación dun blog, baixo o lema de que a unión fai a forza. Esta ferramenta permitiu mellorar o traballo en equipo e tamén achegar ás entidades a persoas interesadas. Participaron 15 técnicos/as das entidades que compoñían a rede.
- «Móvete 09, Xornadas xuventude, lecer e participación social», organizadas dentro do Programa de Formación de Voluntariado do Servizo de Participación e Integración Universitaria. Participaron na dinamización dos obradoiros e relatorios os membros das entidades que forman a ReLuVol e o voluntariado implicado nestas.

ACTIVIDADES DE FORTALECEMENTO E APOIO

Realízanse reunións mensuais, bimensuais e/ou trimestrais, segundo proceda, de traballo técnico, de organización e programación dos plans de acción anuais. Este equipo está integrado polo menos por unha persoa que representa a cada entidade, experta na xestión do voluntariado.

Estas reunións organizaranse de xeito rotativo nas diferentes sedes das entidades que conforman parte desta. Son o instrumento fundamental do traballo operativo, coordinado e de comunicación.

Supoñen un espazo de reflexión, participación, debate, aprendizaxe, na que xorden as accións para desenvolver, na que se elaboran documentos técnicos en materia de voluntariado no ámbito interno e externo (achegas a plans formativos, ordes de convocatorias de subvencións de voluntariado, estratexia de acción voluntaria...), nas que se xeran relacións de soporte profesional nos logros e nas dificultades, onde medran as ilusións motivadoras que impulsan e consolidan a rede como ferramenta de traballo.

Así saen as diferenzas e con perspectiva no tempo as riquezas, dentro dun proceso complexo e de animación constante, para seguir traballando dun xeito organizado, innovador e poñendo o foco de atención na acción e nas persoas voluntarias.

- Díptico informativo «Emprende a túa viaxe» (2015).

Co obxectivo de difundir as accións que realizan as entidades, os seus datos de contacto e a demanda de voluntariado, a rede elaborou e deseñou un díptico informativo coa mensaxe «Emprende a túa viaxe» que incluía un mapa da cidade de Lugo co lugar onde se atopa cada sede. Este material divulgativo achéganos a idea de enfocar o voluntariado coma unha viaxe que podemos emprender e na que podemos vivir novas experiencias, ademais de ser o primeiro documento externo de difusión da ReLuVol.

- Elaboración do anuncio publicitario «Emprende a túa viaxe» (2015).

Co obxectivo de continuar coa difusión dos valores que transmite o voluntariado e o traballo das entidades que forman a ReLuVol, elaborouse en colaboración coa Asociación Cultural Curuxán Artes, o deseño, gravación e publicación dun anuncio publicitario. Neste anuncio participaron as entidades, os destinatarios e o voluntariado da rede.

COORDINACIÓN E ALIANZAS

No ámbito interno:

De xeito intrínseco a propia existencia e funcionamento da rede está a coordinación entre os diferentes axentes que a integran, de diferentes ámbitos (inclusión social, muller, infancia, xuventude, discapacidade e educación): Aliad Ultreia, Asociación Down Lugo, Asociación Raiolas, Asociación Xuvenil Ateibo, Aspnaís, Auxilia Lugo, Cáritas Diocesana Lugo, Cogami Lugo, Fundación JuanSoñador, Fundación Secretariado Gitano e o Servizo de Participación da Universidade de Santiago de Compostela.

Cabe recoller a traxectoria na súa composición:

Formaron parte da ReLuVol as seguintes entidades: Asociación de Mulleres Separadas e Divorciadas de Lugo (2007- 2008), Xaquedrum (2008) e a Asociación Valponasca (2007-2011).

Ao longo destes 9 anos uníronse á ReLuVol e continúan nela as seguintes entidades: Asociación Down Lugo (2008), Auxilia Lugo (2008) Aliad Ulteira (2013) e, por último, a Asociación Raiolas (2015). Así mesmo, hai unha nova entidade que xa solicitou entrar a formar parte da rede, Asociación Capaces Lugo.

No ámbito externo:

Coa visión e necesidade de seguir tecendo redes, establecéronse de partida alianzas coas distintas administracións públicas e organizacións locais de índole social, cultural e profesional, e así foi posible o desenvolvemento das accións conxuntas de sensibilización, contando non só coas entidades que integran a rede senón co sistema en xeral. Implicando, en primeira instancia ás administracións públicas, en responsabilidade e competencia en materia de voluntariado e xerando, pola súa vez, a coordinación interadministrativa e/ou coas entidades de acción voluntaria.

Ámbitos de coordinación no territorio e alianzas:

- No ámbito autonómico

Subdirección Xeral de Solidariedade, actualmente Dirección Xeral de Voluntariado. Coordinadora de Traballadores/as Normalización da Lingua. Gústame o galego.

- No ámbito provincial

Deputación Provincial de Lugo, Área de Benestar Social, Deporte, Igualdade e Mocidade, actualmente Área de Promoción Económica e Social. Área de cultura- Rede Museística Provincial de Lugo.

- No ámbito local
- Concello de Lugo, actualmente a través da Área de Benestar Social, Igualdade e Inclusión. Área de Xuventude.
- Ciberalia de la Obra Social Caixa Galicia.
- Fundación TIC. Escola de imaxe e son de Lugo.
- Vicerreitoría de estudantes, cultura e responsabilidade social.
- Club Cultural Babel.
- Asociación Cultural CuruxánArtes.
- Alba Valiño Fotografía.
- Colectivo Cultural «Cucarandainas».
- Grupos teatrais: Upiaska e Hipócrita Teatro.

PROMOCIÓN E DIFUSIÓN

A comunicación no ámbito externo forma parte da estratexia de sensibilización e incidencia da rede, como unha canle de difusión que permite visualizar o valor do voluntariado e os resultados acadados a través do traballo en rede. No ámbito interno é un aspecto vital dentro do proceso de rede.

Isto concrétase:

- Na difusión das accións a través de notas de prensa dirixidas aos diferentes medios de comunicación escritos, televisión, radio, locais, provinciais e autonómicos.
- A elaboración de material audiovisual da celebración dos DIVS para posterior difusión en redes no ámbito interno e externo, contando coa colaboración da Escola da Imaxe e Son de Lugo.
- A comunicación a través das redes sociais das propias entidades da rede e doutras entidades locais e autonómicas (web voluntariado galego, Socialia, 010...).
- A elaboración de carteis en soporte papel e dixital para chegar á cidadanía en xeral, ás administracións, outras entidades...
- A elaboración dun folleto informativo específico da rede para difusión das posibilidades de participar como voluntario ou voluntaria na cidade de Lugo.
- A creación dunha imaxe corporativa que identifica a rede.
- Un anuncio publicitario realizado de xeito gratuíto coa colaboración dunha Asociación Cultural de Lugo- Curuxán Artes. Ligazón: <https://www.youtube.com/watch?v=Brn2icHKPfY&feature=youtu.be>

Froito do traballo de comunicación e difusión, expoñemos os 3 últimos carteis, deseñados polas propias entidades que forman a rede.

Figura 1. Cartel divulgativo DIV 2013

Figura 2. Cartel divulgativo DIV 2014

Figura 3. Cartel divulgativo DIV 2015

PARTICIPACIÓN DAS PERSOAS DESTINATARIAS E DA COMUNIDADE

A participación é un dos principios da rede no seu funcionamento e finalidade, implicando as entidades que directamente a integran, ás persoas voluntarias, á comunidade, e a outros axentes públicos e privados.

As accións que se desenvolven e que se describen anteriormente buscan conseguir esta participación a diferentes ámbitos, dentro dunha dimensión comunitaria e de cidadanía activa e solidaria.

A rede non sería rede sen participación.

RESULTADOS E IMPACTO

Neste punto recóllense os logros acadados nun ámbito cualitativo dentro da complexidade da análise e avaliación.

- A consecución dos obxectivos das accións realizadas.

As entidades e persoas que se sumaron ao propio proceso de rede.

- A implantación no territorio e como referencia en materia de voluntariado.
- A transcendencia da rede nas persoas participantes e no tecido asociativo da cidade.
- Incremento da participación social a través do voluntariado.
- A optimización de recursos no contorno organizativo e comunitario.
- A mellora na xestión do voluntariado dentro das propias entidades.
- A mellora da capacitación técnica das/os profesionais responsables de voluntariado.
- A incidencia no ámbito político do papel do voluntariado e das competencias das administracións públicas.
- A creación de apoios e alianzas na comunidade, implicando a novos axentes.
- Incremento da cooperación interna. A suma de esforzos.
- Unha experiencia de intercambio aplicable a outros ámbitos do traballo e da acción social.
- A xeración de maior coñecemento en materia de voluntariado.
- Levar á comunidade valores cívicos e solidarios.

- A renovación de metodoloxías de traballo atendendo a novos retos e necesidades.
- Comunicación e visualización da capacidade de transformación social da acción voluntaria.
- A creación de espazos de reflexión.
- Utilización das TIC na difusión e promoción dos valores de voluntariado.

APRENDIZAXES DA EXPERIENCIA

Ao longo destes 9 anos de percorrido e experiencia, pasamos por diferentes etapas, con dificultades que se transformaron en melloras a través da crítica construtiva. Estas mesmas complementan o labor do persoal técnico de cada entidade, tanto no ámbito persoal como profesional; e a través do *feedback*, compártese coas persoas voluntarias e os seus contornos. Como todas as experiencias teñen un carácter enriquecedor, sumado o traballo en rede e compartido, procedemos a expoñer un pequeno análise destas:

Debilidades

- Ausencia dunha estrutura local de carácter formal, que impulse o voluntariado e a coordinación do movemento voluntario.
- Dispersión da acción voluntaria (non impulsada nin organizada).
- Actuacións con escasos recursos económicos.
- Pouca difusión de experiencias de traballo en rede efectivas.

Ameazas

- Baixa implicación da administración local en materia de voluntariado.
- Debilidade na continuidade da participación do voluntariado.
- Diversidade de persoas voluntarias e ámbitos de participación.
- Tempo limitado de dedicación por parte dos/as profesionais da rede.

Fortalezas

- Conciencia das entidades cara ao traballo en rede.
- Apoios puntuais da Administración autonómica en materia de voluntariado.

- Capacidade de traballo en rede e en equipo.
- Voluntariado comprometido e con formación.

Oportunidades

- Iniciativa e compromiso das entidades para traballar en rede.
- Implicación dos grupos especialmente vulnerables.
- Existencia de plans estratéxicos que poidan impulsar o traballo en rede.
- O traballo en rede supón un cambio de mentalidade na intervención comunitaria.

Toda a experiencia adquirida permitiu mellorar o coñecemento sobre o voluntariado ao longo de case unha década e reformular a visión que como a rede nos uniu nesta viaxe, que a continuación expoñemos:

- Cremos nun voluntariado aberto, participativo, interxeracional e que atende a diversidade, no que o que importa son as responsabilidades mutuas, os compromisos dunhas persoas coas outras e de todas coa comunidade; no que non hai unhas persoas que dan e outras que reciben, senón que todas dan e reciben beneficios das súas achegas.
- Cremos nun voluntariado creador de equidade, xustiza e cohesión social e, ao mesmo tempo, transmisor de esperanza e optimismo, fundamentado na dimensión solidaria das capacidades humanas.
- O voluntariado é un valor engadido que se lles dá ás persoas dende as persoas, non dende os servizos.
- Debemos seguir fomentando a participación e o empoderamento das persoas voluntarias. Son importantes axentes de cambio social, que a través da súa experiencia e convivencia con diferentes realidades sociais dan a coñecer no seu contorno unha realidade á que moitas veces se está alleo. Ao mesmo tempo promoven a transformación social a favor de todas as persoas difundindo, velando e reivindicando os seus dereitos.
- A crise que vivimos é multidimensional. É unha crise de dereitos, unha crise social e unha crise de cidadanía. Por iso cremos que o papel do voluntariado debe estar presente, agora máis que nunca, como algo vivo, como unha resposta ás necesidades da sociedade e dos colectivos máis vulnerables.
- Defendemos que o voluntariado ten que influír no discurso político, á vez que debe ser independente deste, fundamentándose no compromiso cívico, a participación cidadá, o respecto e o apoio aos movementos sociais e ao fomento do ben común.

- Avogamos por un papel máis activo das administracións, particularmente no ámbito local, para a creación das condicións axeitadas que promovan unha óptima organización da acción voluntaria.
- Na tarefa do recoñecemento público do valor do voluntariado, pedimos máis esforzo e compromiso ás administracións para explicarlle á cidadanía o valor que en si mesmo achega á sociedade, non só como axente de cambio social senón como protagonista das políticas sociais que se levan a cabo na nosa sociedade.

CONCLUSIÓNS

Dende a Rede Lucense de Voluntariado seguiremos traballando activamente para sensibilizar a sociedade acerca dos valores nos que se basea o voluntariado e da importancia de fomentar e promover unha cidadanía comprometida con todas as persoas.

Queremos seguir compartindo, sumando e mellorando todo aquilo que nos rodea. Deste xeito seguiremos camiñando, viaxando coa seguinte equipaxe:

- 1-A vontade de coordinación como un xeito de compartir e de levar a cabo proxectos comúns.
- 2-A vontade de cambio, de xeito cooperativo, participativo e implicando as organizacións e as persoas a través da acción voluntaria, na denuncia e propostas de cambio social en beneficio das persoas máis desfavorecidos.
- 3-Unha aposta polo valor da rede como punto de encontro e de integración para facer e construír xuntos, como un mecanismo de achega, como un espazo común para desenvolver unha cultura de compartir.
- 4-A vontade de compromiso que vencella a todas as entidades que formamos a rede.
- 5-A rede como parte activa da sociedade civil organizada e que busca manter unha relación de colaboración e complementariedade coas administracións públicas e entidades privadas.

Os recursos nas entidades son escasos e o traballo en Rede moitas veces non se valora do mesmo xeito que a intervención directa. Replicar e soste esta experiencia supón dedicación de recursos humanos, tempo, dedicación, ganas etc. Todo isto require tamén de apoio por parte das administracións, para que así se poida desenvolver esta función de xeito sustentable e independente. Os nove anos de camiño e celebracións animan a seguir «facendo e construíndo» en rede, en comunidade.

«Unha viaxe... Unha viaxe é ir dun lugar a outro, é facer ese percorrido que che gusta. Unha viaxe é descubrir, é sentir, é ilusionar. Non necesitas equipaxe para ir moi lonxe: a túa extraordinaria viaxe, esa que sempre lembrarás, vai contigo e con quen a compartes».
(Texto extraído do anuncio ReLuVol)

AGRADECEMENTOS

En primeiro lugar, a todas aquelas compañeiras e compañeiros das entidades que conforman a rede, aos que están e/ou estiveron, que co seu labor, inquietude e implicación conseguiron facer realidade e sostible a rede.

Ás nosas propias entidades, por crer na acción e no valor do voluntariado como axente transformador e impulsalo.

A todas as persoas voluntarias e colaboradores por crer sempre no noso traballo, por sumar esforzos na misión de facer deste mundo un espazo máis xusto e igualitario.

Queremos compartir, sumar e mellorar todo aquilo que nos rodea

REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS

- Estratexia de acción voluntaria 2015-2018. Recuperado de <http://www.voluntariadogalego.org/upload/asc/not/0-2637-d-Estratexia%20de%20accion%20voluntaria%202016-2018.pdf>
- La Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación. URL: <http://www.aneca.es/>
- Raúl Castillo Trigo.(2009). *El trabajo en red. Reflexiones desde una experiencia*. Recuperado de <http://www.zerbitzuan.net/documentos/zerbitzuan/El%20trabajo%20en%20red.pdf>
- VV.AA. (2007). *Buenas Prácticas en la gestión del voluntariado*. Obra Social La Caixa. URL: http://www.publicacionestecnicas.com/lacaixa/voluntariat/buenas_practicas/
- VV.AA. (2012). *Buenas Prácticas en voluntariado y Trabajo en Red*. URL: www.plataformavoluntariado.org
- Zavala Trías, S. (2012) *Guía a la redacción en el estilo APA*, 6.ª edición. URL: <http://es.slideshare.net/seminarioprimavera/presentacion-estilo-apa-6ta-edicion-presentacion-final>
<http://www.voluntariadogalego.org/web/>